

Alianța Organizațiilor pentru Persoane cu Dizabilități din Republica Moldova

Republica Moldova, mun. Chișinău, str. Serghei Lazo, 40 et.3 of 10, MD-2004, IDNO 1013620006757

E-mail info@aopd.md; +37379222505 www.aopd.md, www.incluziune.md

Data 02.09.2021 Nr 074

Președintele Republicii Moldova

**Comisia parlamentară protecție socială,
sănătate și familie**

Guvernul Republicii Moldova

Alianța Organizațiilor pentru Persoane cu Dizabilități din Republica Moldova (AOPD) este o uniune deschisă a organizațiilor societății civile care promovează respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități și familiilor acestor. Prin prezenta AOPD susține acțiunile părinților copiilor și persoanelor cu dizabilități pentru înlăturarea tuturor formelor de discriminare.

Pe parcursul anilor 2013-2020 reprezentanții Asociațiilor de părinți ale copiilor și adulților cu dizabilități s-au adresat autorităților: Ministerul Sănătății Muncii și Protecției Sociale, Guvern, Parlament, Oficiu Avocatului Poporului precum și Comitetul ONU pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei cu solicitarea de a efectua modificări în art. 5 al. 2 al Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat nr. 156/14.10.1998, prin includerea în stagiul de cotizare (perioade asimilate perioadei lucrativă) a perioadei de îngrijire a persoanei (copil și adult) cu dizabilități încadrate în grad sever de dizabilitate.

Necesitatea efectuării modificărilor se argumentează prin următoarele:

După adoptarea Legii nr. 156/14.10.1998 a fost exclusă din stagiul de cotizare perioada de îngrijire a persoanelor (copii și adulți) încadrați în gradul sever de dizabilitate, perioada 1999-01.01.2017. Acest fapt a afectat grav starea materială a familiilor în care părinții au îngrijit copiii acasă, în lipsa serviciilor sociale de suport, renunțând de a se angaja în câmpul muncii pentru a avea grija de copii, astfel la pensionare nu au atins stagiul minim de cotizare. În familiile unde sunt copii cu dizabilități severe și ei au nevoie de îngrijire permanentă 24 ore din 24, cel mai des mamele, nu s-au putut angaja în câmpul muncii timp de mai mulți ani. Astfel, mamelor fiindu-le încălcat dreptul la muncă prevăzut de art. 43 al Constituției Republicii Moldova.

Pe de altă parte reforma sistemului de pensii a creat situația, în care unii părinți erau nevoiți să se angajeze la serviciu și au plasat proprii copii cu dizabilități în instituții rezidențiale, pentru a păstra stagiul de muncă, ca la pensionare să beneficieze de o pensie de vârstă, mai mare. În condițiile în care părinții

copiilor cu dizabilități severe ajung la vârsta de pensionare, iar stagiul de cotizare necesar nu este atins, pensia de vârstă constituie 100-500 lei, fapt prin care este încălcat dreptul constituțional la asistență și protecție socială¹. În Republica Moldova sunt circa 27 000 de persoane cu dizabilități severe, iar o parte semnificativă din ei sunt în grija părinților. Statul anual alocă circa 60 000 – 90 000 lei pentru îngrijirea unei persoane cu dizabilități în cadrul instituțiilor rezidențiale, iar cuantumul anual al pensiilor de dizabilitate și alocațiilor pentru îngrijirea persoanei în familie constituie doar 15000-21000 lei.

Așa cum în Republica Moldova nu sânt dezvoltate suficiente servicii sociale pentru a răspunde nevoilor de suport în comunitate a persoanelor cu dizabilități ², familia este nevoită să acopere acest suport cu propriile puteri. Menționăm în acest context, de obligația statului de a acorda suport și protecție specială persoanelor cu dizabilități, prevăzută de art. 51 din Constituție.

În același timp, statul recunoaște, că mamele ce îngrijesc de copii sub trei ani, militarelor Armatei Naționale le este păstrat stagiul de cotizare astfel, fiind admisă discriminarea față de mamele ce îngrijesc de copii cu dizabilități.

Astfel, se atestă repetat necesitatea includerii perioadei 1999 până la 2017 în stagiul de cotizare a părinților care îngrijesc de persoane cu dizabilități severe.

Modificarea cadrului legal vizat este recomandată și prin mecanismele naționale și internaționale de eliminare a discriminării și asigurării drepturilor omului:

În anul 2013 a fost adresată plângerea părinților către Consiliul de Prevenire și Eliminare a Discriminării și Asigurarea Egalității (în continuarea Consiliu), fiind emisă Decizia nr. 030/12 din 13.04.2014 prin care Consiliul constată discriminarea părinților persoanelor cu dizabilități și recomandă Ministerului Muncii Protecției Sociale și Familiei să elaboreze prevederi necesare și potrivite pentru realizarea măsurilor pozitive tranzitorii față de persoanele, care au îngrijit persoane cu dizabilități severe din 01.01.1999, astfel încât perioada începând cu 01.01.1999 să fie inclusă în stagiul de cotizare.³ În condițiile în care Ministerul Sănătății Muncii și Protecției Sociale nu a răspuns recomandărilor Consiliului, părinții au apelat la instanțe de judecată în perioada 2014-2015, care au fost respinse fiind neîntemeiate.

În anul 2015, fiind epuizate toate posibilitățile din țara noastră pentru a modifica cadrul legal vizat, a fost depusă plângere din parte părinților la Comitetul ONU pentru eliminarea oricăror forme de discriminare față de femei de la Geneva (CEDAW). Conform recomandărilor emise Statului în 2016-2017 Comitetul își exprimă îngrijorarea în felul următor „*Timpul dedicat de către părinții copiilor cu dizabilități severe pentru îngrijire nu a fost recunoscut pentru perioada cuprinsă între anii 1999 și 2017 în scopul drepturilor la*

¹ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=111918&lang=ro

² <http://incluziune.md/wp-content/uploads/2020/02/Studiu-de-tip-baseline-privind-serviciile-sociale-destinate-persoanelor-cu-dizabilitati-intelectuale-si-psiho-sociale-si-copiilor-din-grupuri-vulnerabile.pdf>

³ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/decizie_fin_conf_cauza_nr_030_catre_das_si_mmcsf_2330661.pdf

asigurări sociale” și recomandă ca Statul parte: „Să remedieze imediat situația părinților care îngrijesc de copii cu dizabilități severe”.

În baza recomandărilor CEDAW, la data de 01.01.2017, au fost operate modificări în Art. 5 al. 2 lit. d) al Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat nr. 156/14.10.1998, prin care perioada de îngrijire a unui copil cu dizabilitate severă sub vârsta de 18 ani sau a unei persoane cu dizabilitate severă de către unul dintre părinți, de către tutore sau curator, este luată în considerare până la angajarea în funcția de asistent personal. Această modificare nu a soluționat situația tuturor părinților și a dus la discriminarea între părinți pe criteriul de vârstă care s-au pensionat în perioada anilor 1999-2016. Modificările efectuate se referă la părinții care au atins vârsta de pensionare începând cu 1 ianuarie 2017, cărora perioada necontributivă 1999 - 2016 este asimilată stagiului de cotizare în modificărilor LP 290 din 16.12.2016, MO 478-490/30/12.2016 art.964.⁴

În anul 2018, părinții repetat au adresat plângere la Consiliul pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității, urmare cărei a fost emisă Decizia nr. 85/18 din 20.11.2018⁵, unde Consiliul recomandă Casei Naționale de Asigurări Sociale și Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale să elaboreze măsuri care să asigure condiții de Egalitate (cu persoanele care și-au stabilit pensia după intrarea în vigoare a prevederilor legii nr. 290/2016) persoanelor, căror nu le-a fost inclusă perioada de îngrijire a copilului cu dizabilități severe după anul 1999 în stagiul de cotizare, în virtutea faptului că și-au stabilit pensia pentru limita de vârstă până la intrarea în vigoare a prevederilor Legii nr. 290/2016.

La fel în 2018, părinții au depus petiție în Parlamentul Republicii Moldova privind problema discriminării împotriva părinților persoanelor cu dizabilități care s-au pensionat pe vârstă în perioada anilor 1999-2016. Urmare acestei acțiuni a fost înaintat în Parlament cu titlu de inițiativă legislativă Proiectul de lege pentru modificarea și completarea art. 5 alin. (1) lit. d) din Legea Nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii. Nota informativă a proiectului a inclus date despre numărul de 35640 părinți, tutori sau curator, care au îngrijit de un copil cu dizabilitate severă, din acest număr o parte de persoane au fost contribuabili în calitate de angajați în muncă, iar ceilalți nu pot confirma stagiul necesar de cotizare pentru a beneficia de pensie, fiindcă nu au fost angajați în câmpul muncii în perioada respectivă oferită de Casa Națională de Asigurări Sociale, vârsta actuală a căror este cuprinsă în intervalul între 61 și 79 de ani. Din cauză sănătății precare și vârstei înaintate numărul acestor părinți este în continuă descreștere. Această inițiativă a rămas la nivel de proiect.

În noiembrie 2019, Comitetul pentru eliminarea oricăror forme de discriminare față de femei vine cu următoarele recomandări Statului parte: *”Având în vedere faptul că statul a modificat deja Legea privind pensiile publice de asigurări sociale și s-a asigurat că, începând cu 1 ianuarie 2017, perioadele de acordare a îngrijirii copiilor cu dizabilități severe sunt luate în considerare pentru pensia de asigurare*

⁴ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=105768&lang=ro

⁵ http://egalitate.md/wp-content/uploads/2016/04/Decizie_constatare_85_2018.pdf

socială a acestora părinții, prevenind astfel reapariția unor încălcări similare în viitor, dar nu este posibilă nicio compensație pentru femei, cum ar fi autorul, care a acordat îngrijiri copiilor cu dizabilități severe în mediul de locuit între 1 ianuarie 1999 și 31 decembrie 2016. Statul ar trebui să ia măsuri, inclusiv cele legislative, pentru a se asigura că situația acestor femei este remediată într-un termen rezonabil. De asemenea, statul este invitat să asigure disponibilitatea unor servicii de sprijin adecvate pentru a permite mamelor copiilor cu dizabilitate severă să rămână la muncă.”

În luna noiembrie 2018, Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale a depus cerere în judecată pentru contestarea deciziei Consiliului pentru Prevenirea și Eliminarea Discriminării și Asigurarea Egalității, urmare cărei a fost emisă Decizia nr. 85/18 din 20.11.2018 în instanță de judecată. Pe 13 mai 2021 Judecătoria Chișinău sect. Rîșcani a emis decizia de a respinge cererea Ministerului Sănătății Muncii și Protecției Sociale ca fiind neîntemeiată⁶.

În contextul acțiunilor realizate și ținând cont de situația neremediată a părinților care îngrijesc de persoane cu dizabilități, AOPD solicită operarea modificărilor la în Art. 5 al. 2 lit. d) și lit. g) al Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat nr. 156/14.10.1998, precum și art. 50 al.1, prin includerea perioadei de îngrijire a unui copil/persoană cu dizabilitate severă la stagiul de cotizare începând cu 1 ianuarie 1999.

Cu respect,

Galina Climov _____
Director executiv AOPD

⁶ https://jc.instante.justice.md/ro/pigd_integration/pdf/3c877584-ff89-4901-9474-0a1fdcbec3fd